

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/211641>

Please be advised that this information was generated on 2021-03-06 and may be subject to change.

Samenvatting en conclusie

Woonwagen- en zigeunerkinderen in het basisonderwijs

De prestaties van de kinderen van woonwagenebewoners en zigeuners (de zogenaamde 1.7-leerlingen in het onderwijsachterstandenbeleid) worden in opdracht van het Ministerie van OCenW al geruime tijd gevolgd in het kader van de projecten 'Onderwijs aan woonwagen- en zigeunerkinderen' (OWWZ). Het doel van het onderhavige ITS-onderzoek was de onderwijspositie van de kinderen van woonwagenebewoners en zigeuners in het basisonderwijs nader te onderzoeken om te kijken of deze afwijkt van die van andere leerlingen die onder het doelgroepenbeleid vallen en welke ontwikkelingen er zijn in de onderwijspositie van deze specifieke groep leerlingen.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van gegevens die in het kader van het Prima-cohortonderzoek zijn verzameld in groepen 2, 4, 6 en 8 in de schooljaren 1996/1997, 1998/1999 en 2000/2001 (Prima-metingen 2, 3 en 4). In schooljaar 1996/1997 hebben in totaal 195 leerlingen met een wegingsfactor 1.7 aan Prima-2 deelgenomen. Voor de metingen in de schooljaren 1998/1998 en 2000/2001 waren dit respectievelijk 240 en 244 leerlingen.

In de volgende paragraaf worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek kort beschreven.

Resultaten

Achtergrondkenmerken

Uit een analyse van de achtergrondkenmerken van de 1.7-leerlingen blijkt dat er zich in het basisonderwijs in verhouding meer meisjes dan jongens bevinden met een woonwagen of zigeunerachtergrond. De ouders van de 1.7-leerlingen zijn over het algemeen (zeer) laag opgeleid: ongeveer de helft heeft maximaal lager onderwijs afgesloten). Verder is er relatief vaak sprake van éénoudergezinnen. De ouders zijn iets vaker dan gemiddeld in Nederland geboren. Daarnaast valt op dat de 1.7-leerlingen gemiddeld bijna drie maanden ouder zijn dan hun klasgenoten.

Schoolprestaties

Over het algemeen halen de woonwagen- en zigeunerkinderen lagere scores voor rekenen, taal en begrijpend lezen dan de Nederlandse (achterstands)leerlingen (1.0- en 1.25-leerlingen). Vergeleken met allochtone leerlingen met lager opgeleide ouders (1.9-leerlingen) presteren de woonwagen- en zigeunerkinderen slechter op rekenen, maar wel beter of vergelijkbaar op taal en begrijpend lezen.

In de *onderbouw* gaan de woonwagen- en zigeunerkinderen bij taal en rekenen minder snel vooruit dan de autochtone en allochtone (achterstands)leerlingen. In de *bovenbouw* nemen alleen de prestaties van de woonwagen- en zigeunerkinderen voor begrijpend lezen in mindere mate toe dan die van de overige leerlingen.

Sociaal-emotionele kenmerken

De woonwagen- en zigeunerleerlingen wijken volgens de leerkrachten vooral en in negatieve zin af van de andere groepen leerlingen wat betreft het thuishoudingsklimaat, sociaal gedrag en de behoefte aan extra hulp in de klas. De woonwagen- en zigeunerleerlingen *zelf* vinden dat ze minder zelfvertrouwen hebben dan de 1.0- en de 1.9-leerlingen. Ze ervaren geen verschillen met de 1.25-leerlingen.

Uitval

Na de tweede en derde Prima-meting zijn respectievelijk 74 en 66 1.7-leerlingen uitgevallen door schooluitval, doorverwijzing naar het speciaal onderwijs, zittenblijven, of overstap naar een andere basisschool. In vergelijking met het landelijk gemiddelde vallen de 1.7-leerlingen aanzienlijk vaker uit door verwijzing naar het speciaal onderwijs en door zittenblijven.

Cito-eindtoets

De 1.7-leerlingen haalden in schooljaar 1996/1997 en 1998/1999 significant lagere scores op de Cito-eindtoets dan de overige wegingscategorieën. In 2000/2001 presteerden de 1.7-leerlingen op hetzelfde niveau als de 1.25- en 1.9-leerlingen. Op het onderdeel rekenen deden de 1.7-leerlingen het echter nog steeds minder goed dan alle andere groepen. Er zit wel een stijgende lijn in de scores van de 1.7-leerlingen op de Cito-eindtoets.

Vervolgadviezen

De 1.7-leerlingen krijgen over het algemeen zeer lage vervolgadvisen – gemiddeld krijgt bijna één op de drie leerlingen een advies voor praktijkonderwijs of leerwegondersteunend onderwijs. Vrijwel geen enkele 1.7-leerling krijgt een havo- of vwo-advies. Opvallend is dat de 1.7-leerlingen uit schooljaar 2000/2001 lagere adviezen krijgen dan de 1.25- en 1.9-leerlingen, ondanks het feit dat hun (totaal)scores op de Cito-eindtoets in dat jaar niet significant afwijken. Wellicht spelen hier de negatiever beoordeelde sociaal-emotionele kenmerken van de 1.7-leerlingen of eerdere ervaringen van de leerkrachten met de doelgroep een rol. Ook kan het zijn dat bij de vervolgadvisen sterker rekening wordt gehouden met de rekenscores, die wel lager waren dan die van de 1.25- en 1.9-leerlingen. De basisschoolleerkrachten verwachten daarnaast relatief vaak dat de woonwagen- en zigeunerleerlingen zullen uitvallen in het vervolgonderwijs, zo'n één op de tien leerlingen. Voor de 1.0-, 1.25- en 1.9-leerlingen wordt dit maar voor hoogstens één op de vijf leerlingen verwacht.

Conclusie

Na een vergelijking van de cognitieve en niet-cognitieve kenmerken van kinderen van woonwagengebieden en zigeuners in verschillende groepen en metingen in het basisonderwijs kunnen we concluderen dat de onderwijspositie van deze leerlingen minder gunstig is dan die van andere groepen leerlingen. De 1.7-leerlingen presteren over het algemeen wat rekenen betreft ook lager dan de allochtone achterstandsleerlingen, die een hogere wegingsfactor krijgen in het onderwijsachterstandenbeleid. Dit roept de vraag op of de maatregelen die

genomen worden voor de woonwagen- en zigeunerkinderen voldoende zijn om hun onderwijsachterstanden te bestrijden.

Het beeld dat uit dit onderzoek naar voren komt is echter niet alleen maar negatief. Als we naar de ontwikkeling van de prestaties in de tijd kijken, zien we bij de scores van de 1.7-leerlingen op de Cito-eindtoets wel enige progressie, terwijl de scores van de andere groepen op een vergelijkbaar niveau zijn gebleven. De vijfde Prima-meting (schooljaar 2002/2003), die onlangs is afgesloten, zou meer zicht kunnen geven op de vraag of deze ontwikkeling zich doorzet.